

Meerjarenbeleidsplan

2017-2020

Stichting Laurens Cantorij

laurens
collegium
rotterdam

rotterdam
symphony
chorus

Rotterdam, januari 2016

Inhoud

1. Stichting Laurencantorij: introductie	2
2. Profiel: missie, visie, strategie	3
3. Prestaties	6
4. Publieksbereik	15
5. Meerwaarde voor de stad	20
6. Talentontwikkeling	23
7. Tot besluit	25
8. Latere toevoeging: Oplegger bij Meerjarenbeleidsplan 2017-2020	27

1. Stichting Laurencantorij: introductie

De Stichting Laurencantorij bestuurt vier gezelschappen: de Laurencantorij, het Laurens Collegium Rotterdam, het Rotterdam Symphony Chorus en het Laurensorkest. De stichting is formeel opgericht in 1997. Artistiek leider en dirigent van deze gezelschappen is Wiecher Mandemaker.

1.1 Laurencantorij

Naamgever van de stichting is de Laurencantorij, het kathedrale koor van de Rotterdamse Grote of Sint-Laurenskerk. Barend Schuurman richtte het in 1966 op om de muziekcultuur opnieuw tot leven te wekken in de gerestaureerde Laurenskerk. Het koor staat sinds 2005 onder leiding van dirigent Wiecher Mandemaker. De Laurencantorij heeft als belangrijkste doel het op hoog niveau uitvoeren van koorliteratuur van de 15e tot en met de 21e eeuw, met traditioneel speciale aandacht voor Bach. De Laurencantorij laat van zich horen tijdens concerten, cantatediensten en formele gelegenheden in kerk, stad en land. Daarnaast heeft de cantorij ook een liturgische functie. Het koor bestaat momenteel uit 33 leden en wordt gevormd door vergevorderde amateurzangers, jonge professionele zangers en muziekvakstudenten. Deze unieke samenstelling staat garant voor een hoog artistiek niveau.

1.2 Laurens Collegium Rotterdam

Het Laurens Collegium Rotterdam is een jong, professioneel koor. Het koor bestaat uit ambitieuze professionele zangers, die jaarlijks diverse malen bijeenkomen voor intensieve projecten. Door het hoge artistieke niveau en de professionele status is het koor een gewilde muzikale partner voor orkesten en ensembles in heel Nederland. Het treedt daarom ook vaak op onder leiding van gerenommeerde gastdirigenten. Het repertoire van het Laurens Collegium omvat koorliteratuur van de 15e tot en met 21e eeuw. Ook nieuwe composities staan regelmatig op de lessenaar. Door de flexibele samenstelling van het koor is het mogelijk zowel in kleine a capella bezettingen op te treden, bijvoorbeeld een vocaal kwartet, als in middelgrote bezettingen (36 zangers), bijvoorbeeld voor koorwerken met orkest. Zo ligt bijna al het repertoire binnen handbereik.

1.3 Rotterdam Symphony Chorus

Het Rotterdam Symphony Chorus is een nieuw koor van symfonische proporties (vanaf 60 zangers). Het is de symfonische variant van het Laurens Collegium Rotterdam. Het is speciaal in het leven geroepen om op hoog niveau composities uit te kunnen voeren die een symfonisch koor met een professionele klank vereisen. Het grote koor is opgericht door de Stichting Laurencantorij in samenspraak met de Doelen en het Rotterdams Philharmonisch Orkest. De Laurencantorij zingt regelmatig met de professionele zangers mee in dit koor. Ook sluiten getalenteerde studenten van het Codarts Kamerkoor zich voor sommige producties bij hen aan.

1.4 Laurensorkest

Het Laurensorkest is het vaste begeleidingsorkest van de stichting. Dit ensemble is in 1998 in eigen beheer opgericht. Het orkest heeft als voornaamste functie het begeleiden van de cantate-uitvoeringen en de jaarlijkse *Matthäus-Passion*. Het gezelschap bestaat volledig uit professionele musici afkomstig uit diverse beroepsorkesten en -ensembles en uit muziekvakstudenten van de Nederlandse conservatoria.

2. Profiel: missie, visie, strategie

2.1 Missie

De Stichting Laurensantorij staat voor muzikale topkwaliteit. Zij ziet zichzelf als het boegbeeld van de Rotterdamse koorcultuur. Zij stimuleert jonge musici hun talenten te ontwikkelen en houdt de decennialange Rotterdamse Bachtraditie in ere. De stichting heeft hart voor de stad Rotterdam en in het bijzonder voor de Laurenskerk. Gevoel voor traditie en innovatie is het uitgangspunt voor de programmering van haar gezelschappen. De stichting is een artistiek hoogstaande en flexibele partner voor Nederlandse orkesten, conservatoria en concertzalen, in het bijzonder in de regio Rotterdam-Den Haag.

2.2 Visie

Wie goede koormuziek wil horen, moet in Rotterdam zijn. Dit besef, dat in de regio zelf al is doorgedrongen, zal in de toekomst als vanzelfsprekend worden beschouwd in de hele Nederlandse klassieke muziekwereld. De Stichting Laurensantorij streeft naar uitvoeringen van hoog niveau en wijdverspreide bekendheid hiervan.

De Laurensantorij wil haar muzikale historie doen floreren, binnen en buiten de Laurenskerk. Zij handhaaft de rijke Bachtraditie en maakt die toegankelijk voor iedereen. Het Laurens Collegium Rotterdam bouwt een zelfstandige, innovatieve programmering op met ruimte voor uitdagend a capella repertoire. Het pas in het leven geroepen Rotterdam Symphony Chorus verstevigt zijn positie en wil eerste keus zijn als orkesten en concertzalen symfonische koormuziek programmeren.

De stichting wil een verantwoord opdrachtgever zijn. Elk gezelschap trekt nieuw talent aan en inspireert jonge musici tot het bereiken van het hoogst mogelijke artistieke niveau. De stichting wil bovendien een impuls geven aan de ontwikkeling van nieuwe koormuziek.

De stichting heeft de ambitie midden in de Rotterdamse maatschappij te staan, waardevol voor inwoners en toeristen. Zij streeft naar een jong, betrokken publiek dat trots is op de artistieke resultaten van de ensembles en zich mede verantwoordelijk voelt voor het mogelijk maken hiervan. De optredens van de gezelschappen voegen waarde toe aan het bestaan. Zij doen verlangen naar meer.

2.3 Strategie

Het streven naar artistiek hoogstaande kwaliteit staat als eerste prioriteit op de agenda van de stichting. Continue artistieke ontwikkeling is het uitgangspunt. De stichting zal professionals en goede amateurs stimuleren het beste van zichzelf te geven door uitdagende concertprogramma's te realiseren. Hierin zal klassiek koorrepertoire uit de afgelopen zes eeuwen een weloverwogen plaats krijgen. De stichting bouwt daarbij op de bevlogen leiding en deskundigheid van dirigent Wiecher Mandemaker. De belangrijkste stakeholders in dit proces zijn verder de leden van de Laurensantorij, het Laurens Collegium Rotterdam, het Rotterdam Symphony Chorus en het Laurensorkest.

Voor het realiseren van uitdagende concertprogramma's continueert de stichting de goede samenwerkingsverbanden met stakeholders in de regio Rotterdam-Den Haag, zoals de Doelen, de Stichting Laurenskerk, het Rotterdams Philharmonisch Orkest, Sinfonia Rotterdam, het Residentie

Orkest en andere kleinere gezelschappen. Zij zal ieder jaar twee opdrachten geven tot het componeren van nieuwe koormuziek en ervoor zorg dragen dat deze muziek uitgevoerd wordt. Zij zal een innovatieve, zelfstandige serie opzetten voor het Laurens Collegium Rotterdam, met ruimte voor a capella repertoire, waarbij vernieuwende samenwerking wordt gezocht met andere sectoren in Rotterdam, zoals de wereld van het geschreven woord en historisch onderzoek.

Talentontwikkeling is een elementaire eigenschap van de stichting. Zij laat jonge professionals deelnemen aan uitdagende muzikale projecten en onderhoudt goede banden met de conservatoria in de regio. Door talentontwikkeling hoog in het vaandel te hebben, wordt de artistieke kwaliteit van de ensembles bevorderd.

Hoe zorgt de stichting ervoor dat iedereen die dat wil, kan meegenieten van goede koormuziek? Ze houdt de cantatediensten en de *Matthäus-Passion* vrij toegankelijk, naar historisch voorbeeld. Ze biedt ruimte aan publiciteitsgenererende originele initiatieven, zoals het inzetten van de zogenoemde Bachfiets en meedoen aan het internationale project *Bach in the Subways*. Ze zal met Rotterdamse instellingen samenwerken om bestaand en potentieel nieuw publiek nog beter te kunnen bereiken.

De stichting wil midden in de Rotterdamse maatschappij staan. Zo positioneert zij zich al binnen de muzieksector. Zij zal zich ook profileren in de toeristische sector en op die manier bijdragen aan het succes van Rotterdam als toeristenstad. Ook zal zij samenwerken met Stichting Vier het Leven om het welzijn van ouderen mede te bevorderen.

De Stichting Laurensantorij wil een goede opdrachtgever zijn voor zangers die zij voor projecten inhuurt. Dit vertaalt zich bijvoorbeeld in snelle uitbetaling na het gedane werk en een fijne werksfeer. Bij dit beeld van goed opdrachtgeverschap hoort ook een verhoging van de nu veel te lage honoraria voor repetities en concerten. Verder houdt de stichting de organisatie kleinschalig en effectief, om zo verantwoord om te gaan met het gekregen subsidiegeld. Zij zet in op het verstevigen en uitbreiden van de inkomstenbronnen uit private gelden, fondsen, overheid en het bedrijfsleven.

3.1 Terugblik prestaties 2013-2016

De ensembles van de Stichting Laurensantorij hebben in de periode 2013-2016 een significante groei doorgemaakt. Het plan voor deze periode was doeltreffend. Het richtte zich op activiteiten die belangrijk zijn voor de ontwikkeling van de gezelschappen. Het moest hun unieke positie in het land verzekeren en laten zien. Er werd ingezet op het samenwerken met orkesten, het uitdragen van de Bachtraditie en het produceren van eigen koorproducties. Uit de activiteiten die in deze periode plaatsvonden, blijkt dat de gezelschappen hierin glansrijk geslaagd zijn. Het Laurens Collegium Rotterdam is doorgebroken in de Nederlandse muziekwereld. De Laurensantorij bewees dat het veel artistiek hoogstaande producties aankon in korte tijd. Er is zelfs een nieuw symfonisch koor opgericht naar aanleiding van een duidelijke vraag vanuit de regio naar een goed, flexibel inzetbaar koor van symfonische grootte.

3.1.1 Samenwerking met orkesten

De koren werden veel gevraagd en teruggevraagd door orkesten uit binnen- en buitenland voor het uitvoeren van composities voor koor en orkest. Hoogtepunten uit de lange lijst van activiteiten van het Laurens Collegium Rotterdam en de Laurensantorij op dit gebied zijn:

- Mahlers Symfonie nr. 2, concerten in Gelderland en het Concertgebouw in Amsterdam, met het Gelders Orkest, de Laurensantorij, het Laurens Collegium Rotterdam en het Codarts Kamerkoor, op uitnodiging van het Gelders Orkest o.l.v. Antonello Manacorda, januari 2013;

"HGO, de zangsolisten Lisa en Anna Larsson en de koren Laurens Collegium, Laurensantorij en Codarts Kamerkoor overtreffen zichzelf in de ongelofelijke uitdagingen." De Gelderlander

- De muzikaal uitdagende *Spring Symphony* en *Ballad of Heroes* van Benjamin Britten met het BBC Scottish Symphony Orchestra, opnieuw in het Concertgebouw en ook in de Doelen, juni 2013, met opname voor Radio 4 en BBC Radio 3;

"En de meester [Britten] was er in volle glorie in de 'Spring Symphony', waaraan hier door puike solisten en de prima voorbereide Rotterdamse koren van de Laurensantorij en het Laurens Collegium meer dan recht werd gedaan." Trouw

- *Requiem* van Fauré door de Laurensantorij en het Laurens Collegium Rotterdam met het Gelders Orkest onder leiding van Roberto Benzi, in de Laurenskerk en Arnhem, oktober 2013;
- *Requiem van Mozart* door het Laurens Collegium Rotterdam met het Residentie Orkest voor het eerst onder leiding van Ton Koopman, november 2013, ook voor Radio 4;

*"De samenwerking met het Laurens Collegium Rotterdam was een bijzondere ervaring. Met heel veel plezier van beide kanten voerden we Mozarts Requiem uit. Geweldig gedaan!"
- Ton Koopman, die op die dag ambassadeur van het koor werd*

- Koorfantasie en Beethovens Symfonie nr. 9 door de Laurensantorij en het Laurens Collegium Rotterdam met het Orkest van de Achttiende Eeuw onder leiding van Kenneth Montgomery, februari 2014;
- *Johannes-Passion* door het Laurens Collegium Rotterdam met het Rotterdams Philharmonisch Orkest o.l.v. Jan Willem de Vriend, april 2014;
- *A Sea Symphony* door het Rotterdam Symphony Chorus en het Rotterdams Philharmonisch Orkest o.l.v. James Gaffigan, mei 2014, ook voor Radio 4;
- *War Requiem* door onder meer het Laurens Collegium Rotterdam met het Gelders Orkest o.l.v. Antonello Manacorda, september 2014;

"Het Laurens Collegium Rotterdam, Consensus Vocalis en het Nationaal Kinderkoor troffen steeds perfect de juiste toon." - Trouw

- *Die Schöpfung* met het Laurens Collegium Rotterdam en het Orkest van de Achttiende Eeuw o.l.v. Marcus Creed en één concert o.l.v. Wiecher Mandemaker, tv-opname voor Brava, mei 2015;

"I must confess that I didn't know the Laurens Collegium Rotterdam before we started preparing Die Schöpfung, and I was curious to find out why Frans Brüggem enjoyed working with this choir so much. At the first rehearsal it was clear that here was a group of young, enthusiastic and highly disciplined singers whose intention was to perform at the peak of their powers. Their singing is clean, balanced, intense; and most important for me, they are capable of reacting to a conductor's wishes by means of permanent eye contact. Music-making in this way and at this level of excellence can be so exciting and inspiring, and so I can wholeheartedly support Frans' opinion."
- Marcus Creed, voormalig dirigent van het RIAS Kammerchor

"Twee zwangere buiken zie ik, hoog onder de zwarte japonnen van twee koorzangeressen. Toeval, natuurlijk. Maar het is te mooi om niet op te merken, want ik luister naar het oratorium Die Schöpfung van Joseph Haydn door het Orkest van de Achttiende Eeuw. Haydn verklankte het ontstaan van hemel en aarde. Van dieren en van mensen. Van baby's in moederbuiken. Onweerstaanbaar is de gedachte dat hun vruchtwater nu rimpelt op de klanken van zijn Schepping." - Columnist NRC

- Howells' *Hymnus Paradisi* door het Rotterdam Symphony Chorus, de Laurensantorij en het Codarts Kamerkoor, met het BBC Symphony Orchestra o.l.v. Martyn Brabbins, november 2015, dvd-opname;
- *Rejoice!* Een project van het Laurens Collegium Rotterdam, Combattimento en Wishful Singing, onder meer in de nieuwe *immersive* Doelenserie en in *Paradiso*, december 2015;
- *Ein deutsches Requiem* met het Rotterdam Symphony Chorus, de Laurensantorij en het Residentie Orkest in het Zuiderstrandtheater en ook in de Laurenskerk als eerste jubileumconcert van de 50-jarige Laurensantorij, januari 2016;

"Vanmorgen hoorde ik het machtige thema van het tweede deel opeens in mijn hoofd. We zaten er zo 19^e-eeuws intiem dicht op, echt deelnemend aan de uitvoering. Zo'n warm gloeiend juweel van gevoel in de verder vernietigde stad, echt veel dank aan de Laurensantorij!" - een luisteraar

3.1.2 Bachtraditie

De Laurensantorij deed de Rotterdamse Bachtraditie stralen. Elke maand voerde zij met het Laurensorkest Bachcantates uit. Elk jaar klonk op Palmzondag de *Matthäus-Passion*. Als hoogtepunt van het jubileumjaar 2016 staat in september 2016 de *Hohe Messe* met Collegium Musicum Den Haag op het programma.

"Bach in Rotterdam! Elke maand bewijst de Laurensantorij in de cantatedienst dat het leven in deze dynamische stad tot rust kan komen en zich kan verheffen. In die prachtige Laurenskerk."
- Eimert van Middelkoop, ambassadeur

Nieuw in de Rotterdamse binnenstad was de Bachfiets, een bakfiets die is uitgerust met beeld en koptelefoons waardoor rechtstreeks de generale repetitie van de *Matthäus-Passion* te horen en te zien was. Rotterdams publiek dat aan het winkelen was in de Hoogstraat kwam zo ineens op een ludieke manier in aanraking met Bachs muziek. De Bachfiets trok aandacht van RTV Rijnmond (<https://youtu.be/OL49VWD3XK4>), de Telegraaf, AD/RD en andere media. Ook in boekhandel Donner was deze uitzending live te volgen, onder grote belangstelling.

3.1.3 Eigen koorproducties

Veelzijdig repertoire uit de koorliteratuur van 1500 tot heden kwam aan bod in producties waarvoor de directie zelf het programma samenstelde, al dan niet in overleg met de Doelen of andere concertzalen. Hiermee kon de stichting verdieping geven aan bepaalde thema's en de artistieke ontwikkeling van de koren stimuleren. Memorabele concerten waren:

- Het debuut van het Rotterdam Symphony Chorus, dat in november 2013 *Ein deutsches Requiem* van Brahms uitvoerde met de broers Lucas en Arthur Jussen op twee vleugels;
- Het door het Laurens Collegium Rotterdam samengestelde programma *Eeuwig Oorlogsleed* in het Gergiev Festival van 2014, dat uitgebreid aandacht kreeg in een speciale festivalbijlage van het AD en waaromheen het koor een live optreden en interview verzorgde bij Hans Haffmans op Radio 4;
- *Horror takes a Holiday*, een Doelenprogramma rondom het staakt-het-vuren tijdens kerstnacht 1914;
- *Lof en Lust in de Laurens: Da Vinci*, een theatraal en muzikaal programma met Domestica Rotterdam;
- *Amerikaanse toestanden*, één van de onbetwiste hoogtepunten van de vierjarige periode, vanwege de moeilijkheidsgraad en succesvolle uitvoering (wereldpremière) van door Bob Zimmerman bewerkte *Choruses* uit *Death of Klinghoffer* van John Adams, onder leiding van Wiecher Mandemaker, en de *Chichester Psalms* van Leonard Bernstein. Het Rotterdam Symphony Chorus en de Laurensantorij werkten samen met Lavinia Meijer (harp), Arnold Marinissen (slagwerk), het Doelenkwartet en Anne Veinberg (piano).

3.1.4 Overige optredens

De gezelschappen gaven ook andere optredens, die niet vallen in de hierboven genoemde structuren, maar die zeker het vermelden waard zijn:

- Het Rotterdam Symphony Chorus verleende medewerking aan de formele gelegenheid rondom de *Children's Peace Prize*, die werd uitgereikt door Desmond Tutu in de Ridderzaal in Den Haag;
- Het Laurens Collegium Rotterdam trad op tijdens het televisieprogramma *Podium Witteman*;
- Zangers van de Laurensantorij en het Laurens Collegium Rotterdam werkten mee aan filmprojecten van het Rotterdams Philharmonisch Orkest;
- De Laurensantorij ondernam een concertreis naar Istanbul en zong in de Albert Long Hall de *Mis voor dubbelkoor* van Frank Martin en twee Bachmotetten. Twee Vrienden van de Stichting Laurensantorij vergezelden hen op hun reis en verstevigden de banden met de Nederlandse ambassade.

3.1.5 Organisatie

De Stichting Laurensantorij prijst zich gelukkig met een buitengewoon begaafde en bevoegen dirigent, die de ensembles in de afgelopen periode naar artistiek hoogstaande resultaten heeft geleid. Wiecher Mandemaker is sinds 1 september 2005 artistiek leider van de Stichting Laurensantorij, als opvolger van Barend Schuurman. Mandemaker is als hoofdvakdocent koordirectie verbonden aan Codarts, waar hij tevens dirigent is van het Codarts Kamerkoor. Dirigenten Frans Brüggen, Jaap van Zweden, Ton Koopman, Ed Spanjaard, James Gaffigan en vele anderen vonden in hem een deskundige samenwerkingspartner. De artistiek leider is niet in dienst bij de stichting, maar ontvangt een honorarium op projectbasis.

De stichting heeft één werknemer in dienst, bij wie de zakelijke leiding is ondergebracht. Per 1 januari 2013 werd de aanstelling uitgebreid van 0,5 naar 0,65 fte. Per 1 september 2013 werd dit dienstverband vanwege het verhoogde aantal activiteiten verder uitgebreid met een tijdelijke aanstelling van 0,2 fte tot 31 december 2016.

De stichting verwierf in 2013 de culturele ANBI-status. Hiermee zette het bestuur en de directie een belangrijke stap om meer private gelden en steun vanuit het bedrijfsleven te werven. Dat zij de culturele ANBI-status had verkregen maakte zij aan iedereen kenbaar. Ook lichtte zij de versoepelde regelingen over het doen van periodieke schenkingen uitgebreid toe aan elke Vriend. Een persoonlijke benadering van relaties stond voorop. De stichting maakte het ook makkelijker voor de Vrienden van de Stichting Laurensantorij bij te dragen aan de stichting door een contract voor automatische incasso te tekenen met de bank en dit aan Vrienden te laten weten.

Het bestuur besloot tot het aanmaken van bestemmingsreserves voor het jaar 2016, waarin de Laurensantorij haar 50-jarig jubileum viert. Aan het eind van 2016 zullen al deze reserves op zijn, omdat er vier grootse projecten in eigen beheer gepland staan die het jubileum werkelijk luister zullen bijzetten.

3.1.6 Aandachtspunten

De Stichting Laurensantorij werkte zeer kostenefficiënt. In de onder druk staande culturele sector maakte zij slim gebruik van de toenemende vraag vanuit concertzalen en orkesten om koorwerken te programmeren. Zij opereerde flexibel en doeltreffend, waardoor zij met weinig middelen veel projecten kon verwezenlijken. Zij realiseerde met name producties in samenwerking met anderen, om de hoge kosten van zelf geïnitieerde concerten te vermijden. Overheadkosten waren er nauwelijks en ook heeft de stichting niet de zorg voor een kantoorplek. Bovendien kon zij grootschalige producties van het Rotterdam Symphony Chorus mogelijk maken door de semiprofessionele en dus onbezoldigde Laurensantorij in te zetten. Zij werkte met het minimale aantal zangers en repetities dat artistiek verantwoord was bij projecten. Toch waren uitkoopsommen over het algemeen niet voldoende om de projectkosten te dekken. Daarom kon de stichting de zangers niet marktconform betalen. De stichting benadrukt de dringende noodzaak dit in de komende periode te veranderen.

Tegelijkertijd ervaart de stichting dat het Laurens Collegium Rotterdam en het Rotterdam Symphony Chorus voor orkesten relatief dure partners zijn. Andere koren kunnen vanwege hun hogere overheidssubsidie meer subsidiegeld voor orkestproducties beschikbaar stellen, waardoor orkesten lage uitkoopsommen hoeven te betalen. Orkesten spreken hun voorkeur uit te werken met de Rotterdamse koren vanwege hun hoge kwaliteit, maar kiezen in sommige gevallen toch voor het goedkopere alternatief. Dit vormt een belangrijke belemmering voor de verdere ontwikkeling van de koren.

Doordat het Laurens Collegium Rotterdam veel repertoire met koor en orkest uitvoerde, deden de zangers ervaring op met het werken onder verschillende dirigenten. Het koor kreeg meer bekendheid in de klassieke muziekwereld. De keerzijde van deze insteek is dat voor het professionele koor weinig geld overbleef om onder leiding van de eigen dirigent zelfstandige, a capella producties te verzorgen en te werken aan een herkenbaar koorprofiel. Ook dit zal de komende periode een punt van aandacht zijn.

3.2 Vooruitblik prestaties 2017-2020

De Stichting Laurensantorij heeft ambitieuze plannen voor de komende Cultuurplanperiode. Artistiek topniveau blijft het uitgangspunt. Voortdurende ontwikkeling van de gezelschappen is hierbij vereist. Daarom heeft de stichting uitdagende muzikale programma's voor de professionals en amateurs in petto. Deze programma's, met koorliteratuur van de 15e tot de 21e eeuw, inspireren hen te gaan voor het hoogst mogelijke niveau. Hieronder worden eerst de al geplande producties met andere gezelschappen beschreven en daarna toegelicht wat de verdere ambities zijn voor elk ensemble. Ook wordt ingegaan op de Bachtraditie in Rotterdam. Tot slot zal worden toegelicht welke financiële en organisatorische maatregelen de stichting zal treffen om alle artistieke ambities mogelijk te maken.

3.2.1 Producties met andere gezelschappen

Voor het programmeren van literatuur voor koor en orkest bouwt de stichting voort op de eerder aangegane waardevolle samenwerkingsverbanden met landelijk en regionaal opererende orkesten, concertzalen en festivals. Zij is voor hen door haar opvallende artistieke kwaliteit en kleinschalige organisatiestructuur een gewilde partner. Binnen de regio continueert de stichting in het bijzonder de goede samenwerkingsverbanden met de Doelen, de Stichting Laurenskerk, Sinfonia Rotterdam, het Doelenkwartet, het Doelenensemble, het Rotterdams Philharmonisch Orkest, het Residentie Orkest en Domestica Rotterdam. De stichting wil met deze instellingen samenwerken om elkaars artistieke capaciteiten te versterken en om repertoire uit te kunnen voeren dat anders financieel niet haalbaar zou zijn. Concreet betekent dit dat de koren van de stichting zullen meewerken aan programma's die deze instellingen voorstellen, mits deze programma's de artistieke koers van de stichting versterken. Het gaat om vier of vijf producties per jaar. De volgende projecten staan gepland:

- Eind januari 2017 zullen de mannen van het Laurens Collegium Rotterdam en de Laurensantorij met het Orkest van de Achttiende Eeuw Beethovens opera *Fidelio* uitvoeren onder leiding van Jonathan Darlington. De optredens vinden plaats in de Doelen, Utrecht, Amsterdam (Carré) en wellicht ook in Parijs.
- Het Laurens Collegium Rotterdam is gevraagd door het Residentie Orkest om het *Requiem* van Mozart uit te voeren. De eerste twee concerten vinden plaats op vrijdag 10 februari 2017 en zaterdag 11 februari 2017 in het Zuiderstrandtheater in Den Haag, de tijdelijke locatie van het orkest. Het derde concert is op zondag 12 februari 2017 in TivoliVredenburg te Utrecht.
- Het Laurens Collegium Rotterdam is door het Rotterdams Philharmonisch Orkest uitgenodigd om de *Matthäus-Passion* te zingen, op Witte Donderdag en Goede Vrijdag 2017.
- Net als in voorgaande jaren zal de Laurensantorij medewerking verlenen aan de serie 'Lof en Lust in de Laurens', georganiseerd door Domestica Rotterdam en de Stichting Laurenskerk.
- Elk jaar zal de Laurensantorij optreden tijdens een nieuwjaarsconcert in de serie *Organs United*, van de Doelen en de Laurenskerk. In dit concert zal een grote rol weggelegd zijn voor één van de beste organisten van Europa, Laurensorganist Hayo Boerema, met wie de Laurensantorij een intensieve muzikale samenwerking heeft.
- Het Doelenkwartet en het Laurens Collegium Rotterdam zullen in mei 2018 in de Doelenserie 'Stemtovenaars' een programma uitvoeren met als hoofdcomponent *Le Miroir de Jésus* van André Caplet (1878-1925). De andere, hedendaagse werken in het programma sluiten aan bij dit werk: *Aus Liebe* van Iris ter Schiphorst, *Who are these Angels* van MacMillan, en *Salve Regina* van Grigorjeva.
- Met het Residentie Orkest zijn plannen om de *Mis in c* van Mozart uit te voeren in 2018.

3.2.2 Innovatieve programmering Laurens Collegium Rotterdam

Nieuw in de komende periode zijn de twee eigen concerten die het Laurens Collegium Rotterdam jaarlijks zal geven. Uit het vorige hoofdstuk blijkt dat het professionele koor veel optreedt met orkesten, maar minder de kans krijgt een eigen profiel op te bouwen. Door met enige regelmaat zelf een kleinschaliger programma samen te stellen creëert de stichting nieuwe uitdaging en breder ontwikkelingsperspectief voor de professionele koorleden. In deze innovatieve programma's zal ruimte komen voor a capella koorrepertoire of werken voor kleiner koor en kleiner instrumentaal ensemble. Als het Laurens Collegium Rotterdam door zou gaan op dezelfde manier als in de afgelopen periode, ligt het gevaar van eenzijdigheid op de loer: vooral populaire werken met orkest zouden aan bod komen. De stichting neemt op tijd het initiatief om dat te voorkomen. Dergelijke nieuwe programma's stimuleren bovendien de artistieke groei van het Laurens Collegium Rotterdam.

Niet alleen het repertoire, maar ook de verbindingen met andere sectoren maken deze programma's innovatief. Omdat aan koormuziek bijna altijd tekst ten grondslag ligt, ziet de stichting spannende mogelijkheden. Er is bijvoorbeeld muziek gecomponeerd op teksten van grote schrijvers als Goethe en Shakespeare. Het ligt voor de hand om de prille, al bestaande contacten met de wereld van het geschreven woord verder uit te bouwen. Ook is veel koorliteratuur te koppelen aan een bepaalde historische plek of gebeurtenis. Door contacten op te bouwen met geschiedschrijvers zou een muzikale gebeurtenis als een concert te verbreden zijn tot een ervaring in breder historisch perspectief. Een beschrijving van natuurlijke fenomenen als zon, maan, storm en seizoenen is een ander veelvoorkomend gegeven in de koormuziek. Tegenwoordig staat aandacht voor onze leefomgeving, milieu en ecologie hoog op de agenda. Daarom zou een verbinding met bijvoorbeeld fotografie en natuur- en milieuorganisaties actueel zijn.

Bij elk programma wil de stichting een bekende persoonlijkheid of deskundige uit een specifieke sector vragen om het programma vanuit zijn/haar kant te belichten. Deze serie moet een brug slaan tussen andere sectoren en het concertleven. Het laat het veelzijdige karakter van koormuziek naar voren komen. Bij dit alles blijft de keuze voor uitdagende koormuziek leidend. Van daaruit zal de stichting zoeken naar een zinvolle en realistische verbinding met een andere sector.

3.2.3 Laurenscontorij

De Laurenscontorij viel in de afgelopen periode op door haar hoge niveau. Het koor overtuigde publiek en programmeurs van haar capaciteit veel repertoire in korte tijd op hoog niveau uit te voeren. De Laurenscontorij ziet een zo mogelijk nog grotere uitdaging voor de komende vier jaar: het blijven waarmaken van deze goede reputatie. Hoe pakt zij dit aan?

Het koor let scherp op de zangkwaliteit van de leden door tweejaarlijkse stemtesten te organiseren. Individuele zangers wordt geadviseerd opnieuw zangles te nemen als het niveau een steuntje in de rug kan gebruiken. Hiermee blijven de vocale capaciteiten van de zangers gewaarborgd. Ook houdt de Laurenscontorij regelmatig audities voor nieuw talent.

Het aantrekken van nieuw talent en het behouden van het al aanwezige talent is alleen haalbaar als de programmering afwisselend en ambitieus is. Bij de Laurenscontorij moeten getalenteerde zangers vinden wat elders niet binnen bereik ligt. Dit vertaalt zich in het meezingen in de hierboven opgesomde producties met professionele orkesten en ensembles. Vanwege haar unieke, sterke muzikale verbondenheid met Laurensorganist Hayo Boerema zal de Laurenscontorij repertoire voor koor en orgel in de Laurenskerk en ook op andere plaatsen uitvoeren, zoals in het Orgelpark in

Amsterdam. Dit komt neer op tenminste één Rotterdamse productie per jaar. Ook komt het gevarieerd programmeren tot uiting in het in ere houden van de hieronder beschreven Bachtraditie.

Een ander goed voorbeeld van uitdagend programmeren is het uitvoeren van nieuw repertoire, dat speciaal voor de Laurensantorij is gecomponeerd. De stichting zal ieder jaar twee opdrachten geven aan componisten uit Rotterdam en omgeving. Deze nieuwe composities krijgen een plaats in de cantatediensten en waar mogelijk ook in eigen concerten van de Laurensantorij, die in ieder geval eens per jaar plaatsvinden. Het verstrekken van compositieopdrachten behoort al eeuwen tot het takenpakket van toonaangevende gezelschappen. De nieuwe composities zijn niet alleen wat betreft het idioom vernieuwend. Zij maken ook gebruik van de ruimtelijke mogelijkheden van de Laurenskerk. Koormuziek hoeft niet alleen vanuit het podium onder het hoofdorgel te klinken, zoals bij reguliere concerten, maar kan ook vanuit verschillende hoeken en kapellen komen. Zo wordt publiek ondergedompeld in een nieuwe klankwereld. Terugkijkend in de muziekgeschiedenis heeft de Laurensantorij met een dergelijke ruimtelijke opstelling geen primeur. Willaert en Gabrieli werden bijvoorbeeld door de ruimte in de San Marco in Venetië geïnspireerd tot het schrijven van dubbelkorige werken. Maar hedendaags publiek is gewend aan concertzalen met een vaste opstelling voor koor en publiek. Vanuit deze gangbare perceptie is een ruimtelijke opstelling verrassend. De Laurensantorij vindt met deze insteek ook de Doelen aan haar zijde met de nieuwe *immersive* serie. Het koor hoopt in dit kader één productie per jaar te realiseren.

De Laurensantorij ziet voor zichzelf een rol weggelegd om bijzondere gebeurtenissen luister bij te zetten en verdieping te geven. Op dit gebied plant de Laurensantorij één optreden per jaar. De stichting voorziet in de komende periode een aantal gedenkwaardige momenten. In december 2018 is het 50 jaar geleden dat de restauratie van de Laurenskerk werd voltooid, na het bombardement in de Tweede Wereldoorlog. In 2020 is het 75 jaar geleden dat Dresden, zusterstad van Rotterdam, werd gebombardeerd. De Laurenskerk heeft een partnerschap met de Kreuzkirche in Dresden en de kathedraal van Coventry, die ook verwoest werd. Ook Dresden en Coventry beschikken over een goed koor. De Laurensantorij zal met hen onderzoeken of het partnerschap van de kerken ook muzikaal gestalte zou kunnen krijgen. Naar aanleiding hiervan ziet de Laurensantorij ook een nieuwe compositie voor zich rond het thema vrede en verzoening. Bovendien wordt hiermee, de succesvolle concertreis naar Istanbul in gedachten houdend, een bescheiden vervolgstap gezet op het gebied van internationalisering. Daarnaast treedt het koor op tijdens formele gebeurtenissen, zoals herdenkingsdiensten (Jom haSjoa) en prijsuitreikingen (Erasmusprijs). De Laurensantorij zorgt met enige regelmaat voor de muzikale invulling van de tweejaarlijks terugkerende Kerkennacht in de Laurenskerk.

Verder voert het koor op zo'n twintig zon- en feestdagen kerkmuziek uit tijdens de diensten van de Laurenskerk. Daarmee sluit zij zich aan bij de wereldwijde en eeuwenlange traditie van monumentale kathedralen en kerken om de kerkelijke liturgie gaande te houden. Vanwege de aard van laatstgenoemde optredens worden deze buiten het prestatieraster en de meerjarenbegroting gehouden en slechts voor de volledigheid vermeld.

3.2.4 Bachtraditie

Bach blijft onverminderd populair. De Rotterdamse Bachtraditie gaat terug tot 1872. In dat jaar werd de *Matthäus-Passion* voor het eerst in Nederland uitgevoerd, en wel in Rotterdam. De Laurensantorij heeft in 1966 het initiatief genomen regelmatig cantates van Bach uit te voeren. Elke maand, met uitzondering van de zomermaanden, vindt een uitvoering van een Bachcantate plaats in de setting van een kerkdienst, zoals in het verleden in Bachs eigen Thomaskirche in Leipzig. Bij het programmeren van de Bachcantates brengt de artistiek leider structuur aan door te letten op de tijd van het kerkelijk jaar waarvoor de cantates specifiek bedoeld zijn.

Naast de Bachcantate zingt de Laurensantorij ook een andere compositie die past bij het thema van de cantate. Deze werken komen uit diverse stijlperiodes van de westerse koorliteratuur. Soms is het een bekend motet van Brahms of Mendelssohn, andere keren een psalm van Sweelinck. Zo zorgt de stichting ervoor dat het publiek dat voor Bach komt ook kennismaakt met andere koormuziek. De Laurensantorij zal in dit kader elk jaar opnieuw negen producties organiseren.

Eén van de cantatediensten vormt het muzikale hoogtepunt in de serie: de jaarlijkse uitvoering van de *Matthaus-Passion* op de zondag voor Pasen. Dit passieoratorium is net als de cantates geprogrammeerd als onderdeel van een kerkdienst, zoals in Bachs tijd, en daarom vrij toegankelijk voor iedereen. Om toch alle musici een honorarium te kunnen bieden, wordt achteraf een gift naar draagkracht gevraagd en vooraf gelegenheid gegeven stoelen te adopteren. Elk jaar komen er meer dan duizend mensen voor deze gelegenheid naar de Laurenskerk uit alle delen van het land.

De Laurensantorij ontplooit ook twee extra activiteiten in het kader van de Bachtraditie: de Bachfiets en deelname aan *Bach in the Subways*. Dit wordt verder toegelicht in hoofdstuk 5.

3.2.5 Rotterdam Symphony Chorus

De stichting blijft in overleg met de Doelen en het Rotterdams Philharmonisch Orkest om grootschalige producties uit te voeren met het Rotterdam Symphony Chorus, zoals eerder *A Sea Symphony* en *Hymnus Paradisi*. De stichting denkt bijvoorbeeld aan Elgars *Dream of Gerontius*. Ook het BBC Symphony Orchestra heeft aangegeven opnieuw met het Rotterdam Symphony Chorus samen te willen werken.

De kosten van dergelijke producties zijn hoog. Toch blijkt uit de vorige periode dat deze producties veel waarde toevoegen aan het bestaande aanbod van symfonisch repertoire. Het Rotterdam Symphony Chorus heeft de ambitie om minimaal één project per jaar uit te voeren. De Laurensantorij maakt onderdeel uit van dit koor, om amateurs de gelegenheid te geven zich te ontwikkelen naast professionele zangers en om de projecten financieel haalbaar te houden. Als dit de productie ten goede komt, zal ook het Codarts Kamerkoor gevraagd worden zich hierbij aan te sluiten.

3.2.6 Financiële en organisatorische voorwaarden

Ambitieuze initiatieven en gezelschappen die topkwaliteit leveren verdienen alle mogelijke steun om zich ten volle te kunnen ontplooiën. De Stichting Laurensantorij zal de juiste financiële en organisatorische voorwaarden scheppen voor verdere artistieke groei.

In het vorige hoofdstuk is uitgelegd dat het indrukwekkende aantal concerten en cantate-uitvoeringen gerealiseerd kon worden door de combinatie van samenwerking met orkesten, lage overheadkosten, minimale projectbegrotingen, minimaal aantal zangers en repetities per project, minder producties in eigen beheer en geen kosten voor een fysiek kantoor. Ondanks dit alles was geen budget beschikbaar om de lage honoraria van musici te verhogen.

Zangers van de professionele koren zien de stichting als een fijne opdrachtgever, vanwege de prettige werksfeer en snelle uitbetaling van honoraria. De stichting wil aan haar rol als goed opdrachtgever een belangrijk aspect toevoegen. Als de zangers onder leiding van de artistiek leider zulke goede prestaties leveren, mag de stichting ook verantwoordelijk worden gehouden voor het bieden van een marktconform honorarium. Het verschil met de honoraria die andere gezelschappen

voor repetities en concerten bieden is groot en daarom wil de stichting de lage honoraria verhogen. Mede met het oog op het onlangs verschenen rapport van de Sociaal-Economische Raad en de Raad voor Cultuur (22 januari 2016), over de vaak zwakke arbeidsmarkt- en inkomenspositie van zzp'ers in de culturele sector, vindt de stichting dat de tijd hiervoor rijp is.

Het Laurens Collegium Rotterdam en het Rotterdam Symphony Chorus zouden zichzelf echter uit de markt prijzen als zij hogere uitkoopsommen zouden vragen aan orkesten en concertzalen. Zij zijn nu al voor deze partijen vaak duurdere partners dan bijvoorbeeld Cappella Amsterdam, het Nederlands Kamerkoor of het Groot Omroepkoor, omdat deze gezelschappen veel meer eigen subsidie beschikbaar hebben voor dergelijke producties. De enige manier waarop de stichting in staat is de musici beter te betalen, is een hoger subsidiebedrag aan te vragen bij de gemeente Rotterdam. De stichting werkt toe naar een situatie waarin het Laurens Collegium Rotterdam en het Rotterdam Symphony Chorus ook in aanmerking komen voor subsidie uit het landelijke Fonds Podiumkunsten. Dat is nu nog niet het geval, omdat in de huidige situatie het aantal prestaties en de landelijke spreiding ervan onvoldoende is. Aan de gemeente Rotterdam wordt een verhoging van het subsidiebedrag gevraagd, om mee te bouwen aan deze nieuwe weg. Concreet wil de stichting een verhoging van zangershonoraria doorvoeren, zodat de tarieven in de buurt komen van die van andere professionele koren.

Voor de uitbreiding van het aantal producties en daarmee gepaard gaande extra werkzaamheden voor productie, marketing en fondsenwerving is ook een vermeerdering nodig van het aantal fte's. De stichting wil een uitbreiding realiseren van 0,85 fte naar 1,05 fte. Daarnaast werkt de stichting met een goed functionerend vrijwilligersteam voor diverse werkzaamheden op het gebied van promotie en productie. Daarmee houdt de stichting de organisatie kleinschalig en effectief, om zo verantwoord om te gaan met het verkregen subsidiegeld.

Voor het Laurensorkest, dat de begeleiding van Bachcantates verzorgt, wil de stichting de honoraria ook verhogen. Hiervoor vraagt de stichting echter geen hoger subsidiebedrag aan, omdat de stichting de ambitie heeft voor deze serie specifieke sponsoring of mecenaat te vinden vanuit de trouwe bezoekers van de optredens. Ze zet in op een persoonlijke benadering van de relaties.

4. Publieksbereik

4.1 Publieksaantallen in vorige periode

In 2013 telde de Stichting Laurensantorij 24.704 bezoekers, waarvan 14.477 in Rotterdam. In 2014 bereikte de stichting 22.311 bezoekers, waarvan 16.495 in Rotterdam. De cijfers van 2015 zijn nog niet allemaal verwerkt. In 2013 en 2014 betrof dit een verdubbeling van het geplande resultaat. Dit zijn relatief hoge cijfers voor een relatief kleine stichting. Die cijfers zijn te verklaren door de hoge opkomst bij een aantal concerten met grote orkesten als het Rotterdams Philharmonisch Orkest of het Gelders Orkest. Vooral filmprojecten zoals *Lord of the Rings*, *Gladiator* en *The Planets* en populaire werken als het *Requiem* van Fauré of Beethovens negende symfonie trokken veel publiek.

De uitdaging voor de stichting lag in het bereiken van publiek voor haar eigen concerten in de Laurenskerk en haar cantatecyclus, omdat zij daar financieel het meeste risico loopt. Het aantal bezoekers hiervan was in 2013 rond de 4.000, te weten 2.600 bij de cantates, 1.100 bij de *Matthäus-Passion* en 300 bij overige concerten. In 2014 was dat 4.600, te weten 2.800 bij de cantates, 1.050 bij de *Matthäus-Passion* en 750 bij overige concerten. De stichting is trots op deze stijging.

4.2 Beoogde doelgroepen in vorige periode

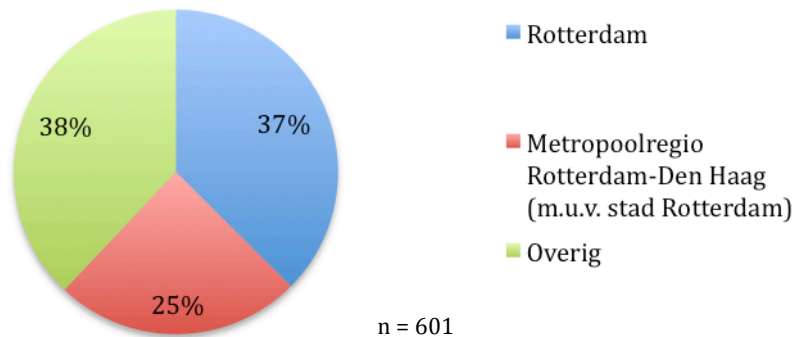
In de periode 2013-2016 richtte de stichting zich op het bereiken van vier doelgroepen, zoals omschreven in de uitgave van Rotterdam Festivals over Rotterdamse doelgroepen (2009). Het ging om de Startende Stedelingen (25-35 jaar), de Welgestelden (35-60 jaar), Seniore Cultuur liefhebbers (60+) en Studentikozen (18-25 jaar). Deze zijn voornamelijk woonachtig in Rotterdam Noord, Centrum, Schiebroek-Hillegersberg, Prins Alexander en Overschie.

4.3 Gegevens publiekssamenstelling

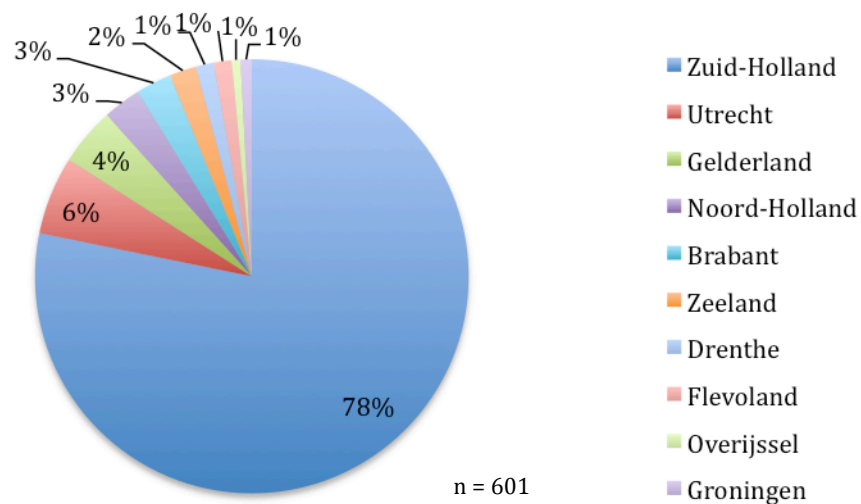
Er zijn al harde data wat betreft publiekssamenstelling, in het bijzonder informatie over waar het publiek vandaan komt. De data zijn afkomstig van de zelfgebouwde webshop die de stichting sinds 2011 heeft. Via de website kunnen bezoekers kaarten bestellen voor concerten die de stichting zelf in de Laurenskerk organiseert. Het gaat om concerten waarin de Laurensantorij optreedt, want kaartverkoop voor de concerten van het Laurens Collegium Rotterdam en het Rotterdam Symphony Chorus is doorgaans in handen van de Doelen of andere instellingen. Op de website komen ook bestellingen binnen voor cd's en voor de zogeheten adoptiestoelen voor de jaarlijkse *Matthäus-Passion*. Hierbij is nadrukkelijk nog niet de losse kaartverkoop aan de deur opgenomen die op concertavonden zelf plaatsvindt. Ook laten de data geen demografische gegevens zien van publiek dat cantatediensten bezoekt.

Toch meent de stichting dat de postcodes van de bestellingen voldoende aanknopingspunten bieden om in hoofdlijnen te bepalen waar haar achterban vandaan komt. De cijfers zijn hieronder in cirkeldiagrammen weergegeven. De onderzoeksgroep bestaat uit 601 unieke adressen van bestellers die hebben besteld sinds de start van de webshop in 2011 tot 20 januari 2016.

Publiekssamenstelling binnen en buiten Rotterdam

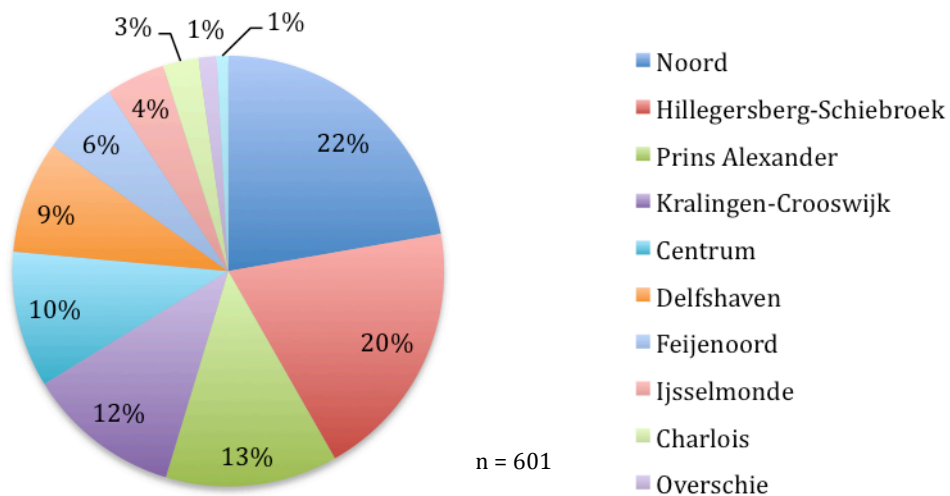

Publiekssamenstelling verdeeld over provincies

De Stichting Laurencantorij trekt niet alleen publiek uit Rotterdam, maar uit heel Zuid-Holland. Ze vervult een opvallend sterke rol in de metropoolregio Rotterdam-Den Haag en op provincieniveau. Maar het publiek komt ook van buiten Zuid-Holland. Dit houdt mogelijk verband met de bestellingen voor de *Matthäus-Passion*. Omdat het passieoratorium 's ochtends om 10.30 uur begint en druk bezocht is, kiezen mensen die van ver komen ervoor een stoel te adopteren om zo verzekerd te zijn van een goede plaats.

Publiekssamenstelling binnen Rotterdam

Binnen Rotterdam geven de postcodes het volgende beeld van de herkomst van het publiek. Zoals verwacht komt een groot deel van het publiek uit de stadsdelen Noord, Hillegersberg-Schiebroek, Prins Alexander en Kralingen-Crooswijk. Deze resultaten verwijzen inderdaad naar de doelgroepen die de Stichting Laurensantorij had willen bereiken.

4.4 Nieuwe marketing- en communicatiestrategie

De stichting heeft een succesvolle nieuwe online marketing- en communicatiestrategie ingezet in de afgelopen periode. Zij wil hierop voortbouwen in de komende periode om de doelgroepen Stadse Alleseters (25-45 jaar), Elitaire Cultuurminnaars (45 jaar en ouder) en Klassieke Kunstliefhebbers (60-plussers) te bereiken (zie de in 2012 verschenen uitgave van EMC Cultuuronderzoeken en Rotterdam Festivals: "Beschrijving Rotterdamse Doelgroepen"). De stichting maakt voor laatstgenoemde doelgroepen ook gebruik van gangbare strategieën als huis-aan-huisbladen, het AD/RD, het Rotterdams Uitburo, mond-tot-mondreclame, het vermelden van optredens op andere online uitagenda's, en het verspreiden van eigen promotiemateriaal, zoals seizoensbrochures, posters en flyers. Maar zij werd in de afgelopen periode met name actief op het gebied van online marketing en zet daarop vol in, ook in de komende periode.

Om in het bijzonder de doelgroep Stadse Alleseters te bereiken, heeft één van de bestuursleden in 2015 de specifieke taak gekregen de activiteiten op sociale media te verhogen. Dit zorgde voor een snelle groei van het aantal volgers op Twitter (nu 406 volgers) en Facebook (1.237 vind-ik-leuks), mede dankzij het jonge profiel van de koren zelf. Ook publiceert de stichting in 2016 voor elk van de vier jubileumconcerten een promofilmpje op YouTube. Het eerste filmpje leverde een resultaat van 1.134 weergaven op (<https://youtu.be/Wav3o2viXS0>). De overige filmpjes moeten op het moment van schrijven van dit beleidsplan nog gemaakt worden. De Laurensantorij is begonnen om repertoire dat naast de Bachcantates wordt uitgevoerd live op te nemen en te publiceren op YouTube, om zo de beschikbaarheid en aantrekkingskracht van goede koormuziek te vergroten. Ook in de komende periode zal de stichting regelmatig trailers laten maken voor haar concerten.

Als tweede gebruikt de stichting professioneel materiaal in haar digitale uitingen. Sinds 2013 maakt een vakfotograaf, die tevens Vriend van de Stichting Laurensantorij is, op vrijwillige basis foto's tijdens concerten. Deze foto's zijn een effectief middel om publiek te betrekken bij de activiteiten van de ensembles. Zij houden na afloop van concerten de concertbeleving vast. Als er meerdere concerten volgen met hetzelfde programma, dienen zij op sociale media en in e-nieuwsbrieven als aansprekende aandachtstrekkers voor een volgend concert. Het promotiemateriaal wordt ontwikkeld door de grafisch vormgever vanuit een duidelijke huisstijl. De stichting profileert hiermee haar gezelschappen als jong, sterk, gepassioneerd, inhoudelijk en rechttoe rechtaan.

Verder maakt de stichting zich sterk voor goede, aansprekende en up-to-date websites van haar ensembles. Bestuursleden en de zakelijk leider houden zich bezig met het steeds verder ontwikkelen van deze websites. In 2013 heeft het Laurens Collegium Rotterdam een eigen huisstijl en website gekregen. Voor die tijd viel het koor nog onder het domein laurensantorij.nl. Uit de praktijk bleek dat het onderscheid tussen de professionele tak van de stichting en de semiprofessionele tak niet duidelijk was voor publiek en programmeurs. De stichting heeft ervoor gekozen het Laurens Collegium Rotterdam apart te positioneren, om daarmee aan iedereen duidelijk te maken dat het een nieuw, jong, professioneel koor betrof dat op het punt stond door te breken in de Nederlandse muziekwereld. Deze heldere lijn heeft zijn vruchten inmiddels afgeworpen. Toen het Rotterdam Symphony Chorus in 2013 debuteerde, werd de website van het Laurens Collegium Rotterdam snel aangepast aan de huisstijlkleuren van het Rotterdam Symphony Chorus. De website van de Laurensantorij brengt concertbezoekers, Vrienden en andere belangstellenden samen, doordat deze een uitgebreide webshop heeft. Vanuit deze website stuurt de stichting ook regelmatig e-nieuwsbrieven.

Er is een vruchtbare samenwerking met Codarts. Concerten van de Stichting Laurensantorij zijn bekend op Codarts, omdat een aantal enthousiaste leden van de Laurensantorij en het Laurens Collegium Rotterdam ook studeert aan het conservatorium. Zij maken hun medestudenten attent op de concerten, al dan niet via sociale media. Bovendien worden aankondigingen van concerten door de productieleiding op Codarts doorgestuurd naar de studenten. De stichting hanteert voor eigen concerten een sprinttarief voor studenten. Om studenten en medewerkers van de Erasmus Universiteit te betrekken heeft de stichting SG Erasmus (voorheen Studium Generale en Erasmus Cultuur) benaderd. Zij hoopt met deze organisatie in de komende periode tot een productieve samenwerking te komen. Ook laten studenten van de universiteit zich via via op de hoogte stellen van de koormuziek. Een combinatie van mond-tot-mondreclame, inzet van sociale media en gerichte kortingsacties heeft ertoe geleid dat er meer studenten komen naar de concerten in de Laurenskerk. Daarom wil de stichting deze strategie blijven volhouden en uitbouwen.

Jonge professionals ervaren het gebrek aan vrije tijd als belangrijkste drempel voor deelname aan culturele activiteiten. Concertavonden beginnen op tijd en duren tot laat in de avond. Daarom profileert de stichting zich met cantatediensten, die van 19.00 tot 20.00 plaatsvinden op zondagavond. De cantatecyclus is voor deze groep een haalbaar alternatief voor reguliere concerten.

Oudere cultuurliefhebbers kwamen in grote aantallen naar concerten en cantatediensten die de stichting zelf of in samenwerking met anderen organiseerde. Door het uitvoeren van grote koorwerken in de Doelen kwamen meer bezoekers dan ooit naar de koren luisteren. Ook kwamen zij in aanraking met de koren via concerten die uitgezonden werden door Radio 4. Er verschenen recensies in landelijke en regionale dagbladen. De stichting wil deze publiciteit continueren door haar gezelschappen op een artistiek hoog niveau te laten optreden en deel te nemen aan uitdagende programma's. Zij wil muzikkliefhebbers, die tot nu toe alleen in de Doelen komen, zover krijgen dat zij ook met de concertbeleving in de Laurenskerk kennismaken. Zij werkt hiervoor samen met de Doelen, die ook een concertserie in de Laurenskerk programmeert.

4.5 Meten, vergelijken en bereiken

De Stichting Laurensantorij ziet in de komende vier jaar een belangrijke uitdaging voor zich. Haar veronderstelling is dat het publiek van cantatediensten potentieel geïnteresseerd is om ook de concerten te bezoeken die de Laurensantorij, het Laurens Collegium Rotterdam en het Rotterdam Symphony Chorus elders uitvoeren. Het is echter niet duidelijk in hoeverre dit in de praktijk al gebeurt. Als dit slechts in beperkte mate het geval is, zou nog veel publiek te winnen zijn voor concerten. Daarom wil zij deze publieksgroep eerst in kaart brengen. De stichting zal een publieksonderzoek opzetten door middel van enquêtes of dit uitbesteden aan een deskundige.

Het probleem bij het onderzoeken van het cantatepubliek is dat dit publiek komt en gaat, zonder dat zij ergens hun gegevens hebben moeten achterlaten. Voor cantatediensten hoeven tenslotte geen kaarten te worden gekocht. Veel cantatebezoekers zitten ook niet te wachten op deelname aan een publieksonderzoek. Om toch publieksgegevens te verkrijgen zal in ruil voor het teruggeven van een enquêteformulier iets leuks in het vooruitzicht worden gesteld, zoals concertkaarten, een merchandiseartikel of een live opname van een werk dat is uitgevoerd tijdens een cantatedienst. De resultaten van het onderzoek zal de stichting vergelijken met publieksonderzoek binnen de koorserie van de Doelen. Als de doelgroepen sterk van elkaar verschillen en publiek van cantatediensten toch bereid lijkt te zijn om ook reguliere concerten te bezoeken, dan zijn de bestaande marketingstrategieën niet voldoende.

De Stichting Laurensantorij zal het hierboven getoonde postcodeonderzoek, dat zich nog in een pril stadium bevindt, verder uitbouwen in de komende periode. Ze zal ook bij de losse kaartverkoop op de concertavond zelf postcodes vragen aan bezoekers. Uitkomsten van postcodeonderzoek zullen uitwijzen welke doelgroepen op de concerten van de stichting afkomen. Ook zullen de gegevens nuttig zijn bij het bepalen of de ingeslagen weg van online marketing inderdaad effectief is in het bereiken van de gewenste doelgroep. Zij zal haar bevindingen delen met de Stichting Laurenskerk en de Doelen om samen sterker te worden in het bereiken van het beoogde publiek.

5. Meerwaarde voor de stad

5.1 Positie in de stedelijke culturele infrastructuur

Er is buiten de Stichting Laurensantorij geen koor in de regio Rotterdam-Den Haag dat koormuziek op zo'n hoog niveau en zo sprankelend uitvoert. Er is ook geen koor met zo'n sterke aantrekkingskracht op jonge mensen. De stichting is zich bewust van deze unieke positie van haar gezelschappen. Voor al haar activiteiten werkt zij nauw samen met instellingen in de stad en regio. Ze overlegt met de Doelen over de programmering, in het bijzonder met Neil Wallace, die veel betekent voor de koren. De stichting werkt graag mee aan door de Doelen geïnitieerde concerten. Als zij zelfstandig concerten organiseert in de Laurenskerk, krijgt zij vaak publicitaire medewerking van de Doelen. In de periode 2013-2016 verstevigde zij de banden met het Rotterdams Philharmonisch Orkest, het Koninklijk Conservatorium Den Haag, Stichting Laurenskerk, Codarts en Sinfonia Rotterdam, door gezamenlijk concerten uit te voeren en plannen te maken voor de toekomst. Nieuw in de vorige periode was de samenwerking met het Residentie Orkest, Domestica Rotterdam en het DoelenKwartet. Ook in de volgende periode zal dit opnieuw resulteren in gezamenlijke concerten in de metropoolregio.

De Stichting Laurensantorij werkt veelvuldig samen met de Stichting Laurenskerk om als vaste publiekstrekker voor culturele evenementen muziek tot klinken te brengen in het gebouw. Zij spannen zich gezamenlijk in voor de promotie van concerten en cantatediensten. Hierbij maken beide stichtingen gebruik van elkaars publiek. Concreet gezien gaan voor alle optredens van de Laurensantorij nieuwsbrieven uit naar de achterban van beide stichtingen en ook op sociale media worden elkaars berichten gedeeld. Bezoekers die luisteren naar de Laurensantorij kunnen als vanzelfsprekend tegelijkertijd genieten van de rijke architectuur van de Laurenskerk.

De stichting draagt als geheel bij aan een krachtige culturele sector door jonge mensen te verbinden aan klassieke muziek. Dit is een opvallende eigenschap van de koren. De klassieke muzieksector in Rotterdam en in heel Nederland heeft baat bij hun, zoals het in de NRC werd omschreven, "jeugdige energie" uitstraling. Jonge zangers brengen jong publiek met zich mee.

In de regio nemen de gezelschappen hun eigen, duidelijke en unieke plaats in. De Laurensantorij draagt als het semiprofessionele koor van de Laurenskerk haar rijke muzikale historie uit in het monumentale gebouw zelf en daarbuiten. Voor de organisatie van maandelijkse Bachcantates met het Laurensorkest vindt zij al 50 jaar de aan de Laurenskerk verbonden gemeenschap aan haar zijde. Ook haar andere culturele activiteiten, binnen en buiten in de Laurenskerk, worden ondersteund door een trouwe achterban, waardoor zij diep geworteld is in de Rotterdamse samenleving. De Laurensantorij trekt jonge professionals aan, zowel zij die hun brood willen verdienen in de muziek als zij die geen muzikale beroepspraktijk ambiëren. Het artistieke klimaat dat zij bij het koor aantreffen is voor hen uniek. De uitdaging om in korte tijd een kwalitatief goede uitvoering tot stand te brengen spreekt deze jonge hoogopgeleiden aan.

De Laurensantorij ziet het als haar verantwoordelijkheid de historische bagage die de stad Rotterdam met zich meedraagt in muziek uit te drukken. Centraal staat hierin de Laurenskerk als symbool van de verwoeste en weer opgebouwde stad. Juist in een samenleving waar onderlinge spanning merkbaar is, meent het koor dat het met muziek een laag dieper kan gaan dan het gesproken woord. Een indrukwekkend voorbeeld hiervan was de cantatedienst in november 2015, kort na de aanslagen in Parijs.

Het Laurens Collegium Rotterdam is het enige professionele koor in de regio Rotterdam-Den Haag. Als dit koor er niet was, zou Rotterdam voor elke professionele uitvoering van koormuziek een ander koor moeten invliegen. Het koor voorziet duidelijk in een behoefte, gezien het aantal uitnodigingen van orkesten en concertzalen in de regio. Het koor biedt afgestudeerde zangers van Codarts en het Koninklijk Conservatorium een werkplek. Hier kunnen zij zich laten inspireren door de bezielende leiding van de artistiek leider en door andere dirigenten van naam. Met het nieuwe Rotterdam Symphony Chorus heeft Rotterdam een van de twee bestaande symfonische koorgezelschappen van Nederland in huis.

5.2 Raakvlakken met andere sectoren

De Stichting Laurensantorij zal de samenwerking aangaan met andere sectoren om publieksaantallen te verhogen en een bijdrage te leveren aan het economische en sociale klimaat in de stad.

Onderdeel van deze strategie is het opzetten van een innovatieve serie voor het Laurens Collegium Rotterdam die inhoudelijk raakt aan andere sectoren van de samenleving. Waarom de stichting dit doet en hoe zij te werk zal gaan, werd toegelicht in paragraaf 3.2.2.

Ook zal de stichting zich breder bekend maken in de toeristische sector. De tijd is hiervoor rijp. De Laurenskerk lijkt meer toeristen aan te trekken sinds de komst van de nabijgelegen Markthal en vermeldingen van Rotterdam in diverse internationale toeristische toplijsten. Concreet zal de stichting ernaar streven dat haar concerten en cantatecyclus vermeld worden in reisgidsen als de Lonely Planet, Rough Guides, World Travel Guides en ook in Nederlandstalige reisgidsen. De stichting zal contact leggen met de VVV en andere informatiepunten voor toeristen om de concerten en cantatediensten daar bekend te maken. Een tenor van de Laurensantorij is ondernemer in de hotelsector. In overleg met hem zal onderzocht worden op welke manier Rotterdamse hotelgasten op de hoogte kunnen worden gesteld van uitvoeringen van koormuziek. Met deze acties werkt de stichting mee aan de aantrekkelijkheid van Rotterdam voor toeristen.

Ten slotte zal de al sinds 2011 bestaande samenwerking met Stichting Vier het Leven worden voortgezet. Stichting Vier het Leven organiseert concert-, film-, en theaterbezoeken voor ouderen die liever niet alleen op pad gaan 's avonds. Concerten en cantatediensten verschijnen in de agenda's van Vier het Leven. De Stichting Laurensantorij regelt een prettige ontvangst voor de senioren en vrijkaarten voor de vrijwilligers die de ouderen begeleiden. Op deze manier wil de stichting haar steentje bijdragen aan het welzijn van ouderen in Rotterdam.

5.3 Verlevendiging van de binnenstad

De Stichting Laurensantorij werkt mee aan de ambitie van de gemeente om de binnenstad te verlevendigen door het inzetten van de Bachfiets en door deel te nemen aan *Bach in the Subways*.

Het fenomeen Bachfiets was in 2015 voor het eerst in de Rotterdamse binnenstad te zien. Op deze bakfiets, uitgerust met een tv-scherm en koptelefoons, was de *Matthäus-Passion* live te zien en te horen. De Bachfiets was een nieuw ontwerp, uniek in Nederland. De multimediale fiets liet rechtstreeks de generale repetitie van de Laurensantorij in de Laurenskerk zien. De Bachfiets is ontworpen en opgezet door een werkgroep van de Stichting Laurensantorij. De speciale bakfiets stond in de Hoogstraat ter hoogte van het Grotekerkplein. De sneakpreview van de *Matthäus-Passion* was ook live te volgen in boekhandel Donner. De stichting wil de Bachfiets in de komende Cultuurplanperiode elk jaar op de dag voor Palmzondag neerzetten voor langslowpend publiek.

De Laurensantorij wil als eerste in Nederland meedoen aan *Bach in the Subways* (www.bachinthesubways.org), een beweging die zich ten doel stelt live muziek van Bach te laten horen aan zoveel mogelijk mensen in de wereld. *Bach in the Subways* keert ieder jaar terug, rondom de verjaardag van Bach op 21 maart. In 2015 deden duizenden musici in ongeveer 150 steden en 40 landen mee om Bachs muziek live uit te voeren op metrostations, treinstations, in rijdende treinen, op straathoeken, cafés, winkelcentra, restaurants, dierentuinen, en meer. In Nederland is er momenteel nog niemand die aan *Bach in the Subways* heeft meegedaan. Gezien de historie van de Laurensantorij en de initiatiefrijke instelling van de zangers is het logisch dat juist dit koor de pionier zal zijn. Het draagt bij aan de ambitie van Rotterdam zich te profileren op het gebied van innovatie, ook wat betreft dergelijke kleinschalige initiatieven. Voor toestemming en verder overleg benadert de stichting de RET, die nu al klassieke muziek op de metrostations laat klinken.

6. Talentontwikkeling

6.1 Talentontwikkeling als voorwaarde voor topkwaliteit

Als een koor muzikale topkwaliteit wil leveren, moeten de zangers ambitieus en getalenteerd zijn. Daarom is talentontwikkeling verweven met de kern van de Stichting Laurensantorij. De gezelschappen van de stichting bestaan voor een groot deel uit jonge zangers. Dat zorgt voor de heldere klank van het Laurens Collegium Rotterdam, de Laurensantorij en het Rotterdam Symphony Chorus. Een leergierige, gepassioneerde houding komt ten goede aan de uitvoering van koormuziek. Daarom stelt de stichting zich doelen op het gebied van talentontwikkeling.

6.2 Doelstelling

De Stichting Laurensantorij stelt zich ten doel talentdoorstroming van jonge zangers en koordirigenten te bevorderen. Zij wil de mogelijkheid bieden talentvolle, afgestudeerde zangers hun eerste stappen op het professionele vlak te zetten. Zij zorgt ook voor opdrachten voor jonge instrumentalisten.

6.3 Doelgroep

De doelgroep bestaat uit professionele zangers en koordirigenten. Dit zijn voornamelijk jonge professionals die hun kunstvakopleiding zang of koordirectie hebben gevolgd aan Codarts en het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Ook verwelkomt de stichting zangers en koordirigenten van andere conservatoria van Nederland. Instrumentalisten van de genoemde conservatoria die een sterke affiniteit hebben met de koormuziek van Bach behoren ook tot de doelgroep.

6.4 Samenwerkingspartners

De Stichting Laurensantorij werkt samen met docenten, directie en medewerkers van Codarts en het Koninklijk Conservatorium Den Haag. Wiecher Mandemaker, artistiek leider van de stichting, is tevens docent koordirectie bij Codarts en leidt het Codarts Kamerkoor, dat bestaat uit zangstudenten en instrumentalisten. Als zodanig vervult hij een spilfunctie tussen de stichting en het muziekvakonderwijs. Verder werkt de stichting samen met de in 5.1 omschreven partners om de zangers en instrumentalisten daadwerkelijk van werk te voorzien.

6.5 Aanpak

Hoe gaat de stichting te werk? Het belangrijkste is dat zij jonge professionals uitnodigt deel te nemen aan uitdagende muzikale projecten van het Laurens Collegium Rotterdam en het Rotterdam Symphony Chorus. Zo kunnen zij waardevolle praktijkervaring opdoen. Jonge zangers krijgen de kans te werken onder wereldberoemde dirigenten en met orkesten van naam, vergaren zo muzikale kennis en bouwen tegelijkertijd aan hun cv. Repertoire dat zij anders niet kunnen uitvoeren, zoals een compositie voor groot koor of nieuw, hedendaags repertoire, komt binnen hun bereik te liggen. Een goed voorbeeld uit het verleden is de uitvoering van Howells' *Hymnus Paradisi* met het BBC Symphony Orchestra in november 2015, waarin zo'n 40 professionele zangers met het Codarts Kamerkoor en de Laurensantorij één groot Rotterdam Symphony Chorus vormde. De artistiek leider

maakt een selectie uit een pool zangers voor elk project. Goede zangers worden regelmatig uitgenodigd en vormen de vaste kern van het koor, om de goede koorklank te waarborgen. Zij werken aan hun vocale techniek, homogeniteit en koorklank tijdens koorrepetities. Bij orkestprojecten werken zij vervolgens aan de balans met het orkest. Als niet de eigen dirigent, maar een andere dirigent de concerten leidt, krijgen zij te maken met verschillende interpretaties van de muziek. Zo leren zij op welke manieren hetzelfde repertoire benaderd kan worden. Ook worden zij uitgedaagd zich hierin flexibel op te stellen. De concerten, die regelmatig live worden opgenomen, vormen het hoogtepunt en het meest uitdagende deel van deze projecten. Hier krijgen zij de kans hun opgedane kennis en vaardigheden te presenteren aan het publiek en om te gaan met de spanning die hierbij komt kijken.

Talentvolle musici die een strijk- of blaasinstrument bespelen worden uitgenodigd deel uit te maken van het Laurensorkest. Zij voeren met dit orkest Bachcantates uit. In totaal gaat het om gemiddeld 15 musici per cantatedienst, met 9 cantatediensten per seizoen. De artistiek leider geeft per seizoen zijn voorkeur aan voor de instrumentalisten met wie hij wil werken. De zakelijk leider stelt vervolgens de orkestbezettingen samen, in overleg met de concertmeester. Ook wordt advies ingewonnen bij de producent van de klassieke afdeling van Codarts. Het orkest komt één keer bij elkaar voor een orkestrepetitie, waarin het orkest wordt samengesmeed tot één geheel en kennis wordt overgedragen op het gebied van uitvoeringspraktijk van het Bachrepertoire. In een repetitie met solisten en koor worden de puntjes op de i gezet, waarna de uitvoering plaatsvindt. De cantatecyclus is een vast onderdeel in het Rotterdamse culturele aanbod en daarmee een langdurige vorm van talentdoorstroming.

Een derde belangrijk aspect is dat talentvolle zangers de kans krijgen op te treden als solist tijdens cantatediensten en concerten. Zij breiden hun solorepertoire uit met onder meer aria's en recitatieven van Bachcantates. De stichting geeft hun hiermee de mogelijkheid op te treden voor een geïnformeerd publiek. Op deze manier werken zij bovendien aan hun cv.

Ten slotte doen jonge koordirigenten ervaring op door het zingen in de Laurensantorij. Zij worden door de artistiek leider begeleid, studeren veel koorrepertoire in korte tijd in en krijgen de kans de Laurensantorij enkele malen te dirigeren. Vanwege de kwaliteit van het koor en de contacten die zij hier opdoen is deze ervaring van groot belang voor hun verdere loopbaan.

6.6 Resultaten

Jonge zangers en instrumentalisten hebben door de werkwijze van de Stichting Laurensantorij uitzicht op inkomstenwerving en verdere artistieke ontwikkeling na hun conservatoriumopleiding. Ook draagt de stichting eraan bij dat aanstormende zangtalenten een aantrekkelijk leef- en werkklimaat in Rotterdam aantreffen. Door talentontwikkeling hoog in het vaandel te hebben, wordt de artistieke kwaliteit van de ensembles bevorderd.

7. Tot besluit

De gezelschappen van de Stichting Laurensantorij zullen de Rotterdamse samenleving verrassen met veelzijdige en artistiek hoogstaande muziek. De stichting programmeert werken die het hart van de stad beroeren. Zij zorgt ervoor dat iedere muzikliefhebber hiervan kan meegenieten en werkt hierbij nauw samen met andere Rotterdamse culturele instellingen. In de Nederlandse klassieke muzieksector zijn de koren uniek vanwege hun kracht jonge mensen aan zich te binden. Het rijke Rotterdamse muziekaanbod trekt internationaal aandacht en wordt versterkt door de activiteiten van topkoren.

De Laurensantorij laat Bach horen in de Laurenskerk en daarbuiten en brengt de ontwikkeling van nieuwe koormuziek verder. Het Laurens Collegium Rotterdam brengt innovatieve programma's en slaat tegelijkertijd bruggen naar andere sectoren van de stad. Het Laurens Collegium Rotterdam, het Rotterdam Symphony Chorus en het Laurensorkest vormen een onmisbare factor in de talentdoorstroming van jonge zangers. De Stichting Laurensantorij ondersteunt de koren zoals het een goed opdrachtgever betaamt en verzoekt de gemeente Rotterdam aan haar zijde te staan. Wie goede koormuziek wil horen, moet in Rotterdam zijn.

Latere toevoeging: oplegger bij Meerjarenbeleidsplan 2017-2020

Het Meerjarenbeleidsplan 2017-2020, daterend van januari 2016, werd opgesteld met het oog op verhoging van de gemeentelijke subsidie. Nu deze verhoging niet is toegekend, maar het subsidiebedrag gelijk is gebleven aan de voorgaande periode, voert de Stichting Laurens Cantorij wijzigingen door op een aantal punten, die hieronder worden toegelicht. De genoemde paragraafnummers verwijzen naar de betreffende paragrafen in het meerjarenbeleidsplan.

3.2.1 Producties met andere gezelschappen

Voor het uitvoeren van repertoire voor koor en orkest zal de stichting contracten aangaan met orkesten wanneer er een kostendekkende uitkoopsom tegenover staat. In het geval dat het orkest dit echt niet kan opbrengen, moet soms de conclusie getrokken worden dat het desbetreffende programma niet zal worden uitgevoerd. Ook zal de situatie vaker voorkomen dat het orkest met een ander, goedkoper koor in zee gaat, terwijl de koren van de stichting in staat zouden zijn geweest betere artistieke kwaliteit te leveren aan het publiek. De directie en het bestuur vindt dit een ongewenste en oneerlijke zaak, maar ziet in de huidige situatie geen andere oplossing, tenzij andere geldstromen kunnen worden aangeboord.

De stichting zal eigen subsidiegeld slechts inzetten voor projecten die overtuigend bijdragen aan haar artistieke koers. Dit betreft in het bijzonder grote producties waarbij veel professionele zangers nodig zijn, zoals bij de *Dream of Gerontius* van Elgar in mei 2018.

3.2.2 Innovatieve programmering Laurens Collegium Rotterdam

Het Laurens Collegium Rotterdam wil zich de komende vier jaar kunnen laten horen in a capella-repertoire en repertoire voor koor en kleinere instrumentale bezettingen. Concertpubliek heeft tegenwoordig heel weinig mogelijkheden om professionele ensembles te horen in dergelijke koormuziek.

Terwijl iedereen in Nederland wel iemand kent die bij een amateurkoor zingt, hebben de professionele koren aan de top het zwaar te verduren. In de Culturele basisinfrastructuur (BIS) zijn wel acht symfonieorkesten opgenomen, maar niet één koor. Landelijk krijgt slechts één koor subsidie van het Fonds Podiumkunsten. Desalniettemin hebben de vele amateurzangers professionele voorbeelden nodig om muzikaal gevoed en geïnspireerd te blijven worden. In de huidige situatie zal bovendien een groot deel van het muzikale erfgoed verstoffen, om van vernieuwing in het koorrepertoire nog maar te zwijgen.

Het Laurens Collegium Rotterdam wil als jonge, nieuwe generatie tegenwicht bieden aan deze zorgelijke ontwikkeling. Daarom wil het koor ruimte scheppen om eigen programma's uit te voeren. Nu er geen gemeentelijke subsidie komt om dit voor de koorsector vitale doel te realiseren, willen bestuur en directie via andere kanalen voldoende geld genereren. De eerste stappen zijn al gezet door als stichting mee te doen aan het programma Wijzer Werven van het ministerie van OCW. Het koor wil over een paar jaar aantonen dat het voldoende producties kan neerzetten om in aanmerking te komen voor subsidie van het Fonds Podiumkunsten, zodat er een stabiele basis komt voor goede koormuziek in de toekomst.

Tegelijk zal de stichting proberen deze nieuwe programma's van het Laurens Collegium Rotterdam onder te brengen in een bestaande concertserie. Zo kan de concertserie meebetalen en hoeven de zaalhuur en publicitaire kosten niet voor rekening van het koor komen. Het takenpakket van de zakelijke leiding wordt op deze manier wel belast met het werven van de extra financiële middelen,

maar niet verzwaard met extra publicitaire inspanningen en de klantenservice rondom eigen kaartverkoop. Aansluiten bij een bestaande concertserie impliceert dat de inhoud van de programma's niet meer uitsluitend bepaald wordt door de artistiek leider zelf, maar tot stand komt in overleg met de betreffende concertprogrammeur. De directie zal daarbij het vernieuwende karakter van de programma's bewaken en steeds ernaar streven de verbinding met andere sectoren te leggen.

3.2.6 Financiële en organisatorische voorwaarden

De stichting ziet zich gedwongen de honoraria van de professionele koorzangers gelijk te houden aan het huidige bedrag. Wel spant de directie zich ervoor in voor specifieke concerten extra projectsubsidie aan te vragen. Wanneer deze wordt toegekend, zal een honorariumverhoging toegepast worden voor het betreffende project. Daarmee zullen de honoraria dus mogelijk per project fluctueren, met het huidige bedrag als minimum.

De stichting ziet af van de geplande uitbreiding van het aantal fte's. Voor het uitbouwen van het beleid voor publieksbereik zullen bestuursleden zich op vrijwillige basis inzetten. Voor het verzamelen van gegevens over het publiek zal geleund worden op de expertise en het werk van Rotterdam Festivals. De werkzaamheden die nodig zijn voor het realiseren van nieuwe programma's van het Laurens Collegium Rotterdam zullen worden beperkt door proberen aan te sluiten bij bestaande concertseries.

5.3 Verlevendiging van de binnenstad

De Laurensantorij zal alleen aansluiten bij de jaarlijkse internationale manifestatie *Bach in the Subways* wanneer de Laurensantorij en de pr-werkgroep hiervoor tijd kunnen vrijmaken. Als doel stelt de stichting om tenminste één keer in deze Cultuurplanperiode hieraan deel te nemen en dit publicitair goed aan te pakken. De door de Laurensantorij ontworpen Bachfiets zal wel jaarlijks in de Rotterdamse binnenstad zichtbaar zijn.